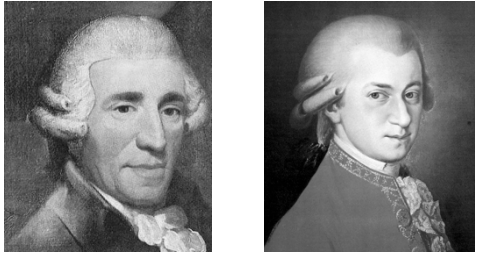

c.

C. Classicisme (galante stijl)

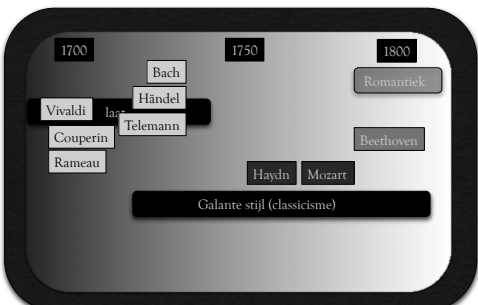
c.

Terminologie

- conventionele term: 'classicisme' (ca. 1730- ca. 1800)
- historisch correct(er): 'galante stijl' (ca. 1730- ca. 1790) (gerelateerd: rococo, 'empfindsamer Stil')
- 'Sturm und Drang': aspect van tijdsgeest
- [preromantiek]
- 'Klassiek':
 - [globaal: klassiek <> lichte muziek]
 - specifiek: tweede helft 18de eeuw (Haydn, Mozart)
- Beethoven
 - = galant + classicistisch + klassiek (specifiek)
 - = sleutelfiguur: begin van romantiek

B.

Tijddlijn

c.

[Case study: *Stabat mater*]

- Pergolesi ↔ Haydn

c.

barok ↔ classicisme

○ 18 ^{de} eeuw (1 ^{ste} helft)	○ 18 ^{de} eeuw (1 ^{ste} - 2 ^{de} helft)
○ 'oude stijl' blijft	○ vereenvoudiging
○ 'moderne stijl' (concertato)	○ toenemend belang van het instrumentale
○ evenwicht vocaal/instrumentaal	○ componist in dienst
○ componist in dienst	○ vastleggen standaard (vorm, genre)

c.

vorm ↔ genre

○ vorm:	○ genre:
○ op basis van structuur	○ op basis van bezetting
○ bv. rondo: ABACADA	○ bv. sonate (piano, viool)
○ bv. sonatevorm:	○ bv. symfonie
○ A (expositie)	○ bv. mis
○ B (doorwerking)	○ bv. opera
○ A' (reëxpositie)	
○ bv. liedvorm: AB, ABA	
○ bv. menuet:	
○ A (aba)	
○ B (cdc) [trio]	
○ A (aba)	

c.

Verlichting in muziek

- kosmopolitisering van het muzikale leven
- humanitair: vrijmetselarij, Schiller (Beethoven)
- popularisering (amateurmusiceren)
- openbare concerten
- affecten vanuit gesproken taal
- vereenvoudiging via groepering en symmetrie
- Mannheim - Wenen - zonen van J.S. Bach

c.

Instrumentaal <> vocaal

- Vocale muziek blijft primordiaal
- Instrumentale muziek:
 - zelfreferentieel of representerend?
 - absoluut of programmatisch?

c.

Vormen

- Sonatevorm [vaak in deel 1]:
 - concept: 'large scale dissonance'
 - D. Scarlatti: *Essercizi* ('sonates'); formeel tweeledig
 - nadien formeel drieledig: de klassieke sonatevorm
- Liedvorm [vaak in deel 2]
- Rondovorm [vaak in slotdeel]
- Menuet [vaak in deel 3]
- Thema met variatie

c.

Instrumentaal: symfonisch

- basso continuo verdwijnt geleidelijk
- eerste violist dirigeert
- accent ligt op de strijkers; blazers verdubbelen

c.

Instrumentaal: symfonisch

- Duitstalig gebied:
 - Berlijn: C.P.E. Bach, Graun
 - Mannheim: Stamitz (Johann, Carl (klarinet))
 - groot orkest (20)
 - dynamische verschillen
 - menuet
 - klarinet
 - contrast tussen T1 en T2
 - Wenen: Monn en Wagenseil beïnvloeden Haydn, Mozart en Beethoven

c.

Instrumentaal: symfonisch

- London, J. Christian Bach:
 - pianoforte
 - zingend allegro
- Frankrijk:
 - symfonieën in druk
 - aantrekkingskracht
- bv. Haydn: *symfonie nr.13, nr.26, nr.45, nr.60*
- bv. Mozart: *symfonie nr.25, nr.40, nr.41*

c.

Instrumentaal: kamermuziek

- serenades, divertimenti, cassations:
 - tussen suite (barok) en symfonie (classicisme)
- strijkkwartet:
 - Frans Xaver Richter: lijnen zelfstandig
 - Haydn en Mozart: standaard
 - bv. Mozart, KV 465, bv. Haydn *op.33, nr.2*, bv. *op.76, nr.2*
- pianosonate:
 - drie of vier delen
 - Haydn en Mozart: standaard

c.

Vocaal: opera

- Gluck hervormt het genre: 'Reform'-opera:
 - eenheid van muziek, choreografie en encenering
 - volgens de idealen van de Franse Verlichting
 - in contrast met de behoudsgezinde Italiaanse stijl
 - eenvoud
 - passie (18de eeuw)
 - natuurlijke opeenvolging aria/dialogo
 - melodie met logische dictie

c.

Vocaal: andere

- Missen
- Oratoria

c.

Bach: overzicht

- Barok:
 - Johann Bernard (neef), Johann Ludwig (neef)
- Classicistisch, galant:
 - Wilhelm Friedemann (zoon; 'Halle Bach')
 - Carl Philipp Emanuel (zoon; 'Hamburgse Bach')
 - [Johann Ernst (neef)]
 - [Johann Christoph Friedrich (zoon; 'Bückeburg Bach')]
 - Johann Christian (zoon; 'Londense Bach')

c.

Carl Philipp Emanuel Bach

- 1714-1788, Eisenach.
- In Berlijn bij Frederik de Grote
- Hamburg: oratoria
- klaviermuziek: 'empfindsamer stil'
- concerten: verbinding barok en galante stijl
- *Versuch über die wahre Art das Clavier zu spielen* (1753)

c.

Johann Christian Bach

- 1732-1795, Leipzig.
- Werkzaam in:
 - Berlijn
 - Milaan (Martini)
 - Londen (opera)
- Contact met Mozart (zingend allegro)

c.

Joseph Haydn

- 1732-1809, Rohrau (Oostenrijk).
- Opleiding in Wenen (zang)
- contact met Metastasio, Gluck
- de Esterházy's:
 - Paul Anton
 - Nicolaas
 - Anton
 - domein Esterháza

c.

Haydn

- Opdrachten in Parijs, Londen
- 1781: contact met Mozart
- 1790 (en later): Londen (kennismaking oratoria Händel)
- 1792: contact met Beethoven

c.

Haydn

- Opera
- Religieuze werken
- Oratoria:
 - *Die Schöpfung* (1796-1798)
 - *Die Jahreszeiten* (1800)
- Symfonieën
 - rol voor solisten
 - voor Esterházy, voor Parijs (82-87, 90-92), voor Londen (93-94, 99-104)

c.

Haydn

- Strijkkwartetten
 - 3 x 6 SQ in 1771-1772
 - 12 SQ in 1788-1790
 - late SQ (o.a. *op. 76*)
- Concerti
- Pianosonates
- werken voor baryton
- [Sieben letzte *Wörter*]

c.

Wolfgang Amadeus Mozart

- 1756-1791, Salzburg.
- Amadeus = Theofilus = Θεόφιλος
- Leopold Mozart: *Versuch einer gründlichen Violinschule*
- Reizen als wonderkinderen: Wenen – D – NL – F – GB (J. Christian Bach)
- 1766: Wenen eerste opdracht opera
- 1769: reis naar Italië
- 1777: eerste poging tot zelfstandigheid

c.

Mozart

- 1782: Autonomie in Wenen
- Accent op opera: *Le Nozze di Figaro*, *Die Entführung aus dem Serail*, *Don Giovanni*, *Die Zauberflöte*
- Symfonieën
- Strijkkwartetten
- Pianosonates
- *Requiem*

c.

Mozart

- [Uitdieping: vrijmetselarij - zie aparte powerpoint]
- [Uitdieping: de variatievorm - KV 265 <> Beethoven, op.111, deel 2]
